

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

211. An secluso alio priuilegio, & cæteris paribus in solutione alicuis debiti creditor antiquior, & pauperior sit præferendus creditori posteriori. Ex p. 11. tr. 3. & Misc. 3. res. 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

babile quod docet Azorius *tom. 3. libro 4. cap. 36. questione 6.* ubi ait: Has leges potius videtur negare actionem creditori posteriori petenti contra diligentiorum, quam diligentiori concedere ius praedationis. Ex naturali autem iure per petitionem solam priorem non acquirit tale ius. Molina verò affirmat habere tale ius, quando in iudicio posterior prius petit. At verò quando extra iudicium petit, non audeat peccati damnare debitorem prius soluentem; sed ait se consuliturum illi, ut bona tradat distribuenda creditoribus pro rata.

6. Ex assertionem nostra posita colligitur, asserendum esse tertio, creditorem etiam tempore posteriorum, licet posse petere, & accipere solutionem sui debiti, quando timet debitorem non fore solvendum. Unde ad nullam tenebitur restitutionem aliis faciendam.

7. Unde ex his confessarius, vel poenitens poterit, ut ei placeat respondere, & cui voluerit gratificare; nam quae diximus cum dicatillo satis probabilia sunt.

RESOL CXXI.

An secluso alio privilegio, & ceteris paribus in solutione alicuius debiti creditor antiquior, & pauperior sit preferendus creditori posteriori? Ex p. 11. tr. 3. & Misc. 3. Res. 11.

§. 1. **P**lura, & quotidiana dubia, & ad primum affirmatiue respondet Salonijs in 2. 2. *quest. 62. articulo 8. in fine Valentia tom. 3. disput. 5. questione 6. punct. 10.* Toletus in *summa, libr. 5. cap. 25. vers. vltimum tenent.* Idem docet Rebellius *lib. 2. quest. 19. conclus. 6.* Omnes hi Authores putant integre solvendum creditori qui prior est tempore, & nihil sequentibus si nihil residuum fuerit. Probat, quia illa regula Bonifacij Octavi, quae est *4. de rigid. iur. in 6.* qui prior est in tempore potior est iure generaliter proposita est sine vlla restrictione à Papa, qui omnium Christianorum Pater, & Doctor est, ut definit Tridentinum sessioe vltima, & ad quem pertinet leges civiles corrigere, quando à fide, & bonis moribus aberrant propterea fecisse sapius constat, & probat Syluester *verbo Lex §. 10.*

2. Secundo probant, quia non solum in restitutione faciendi creditoribus hypothecatis habet locum regula illa, sed etiam in multis alijs. Nam in Capitulis, & Congregationibus antiquiores tempore habens ius praedationis quando caetera sunt paria, ut in sedendo, in ferendo suffragia, in dicendo sententiam, in subscribendo, & in habentibus gratias expectatias in eadem Ecclesia, vel Academia. Item qui prius impetrauit litteras Apostolicas praefertur, & praevalet posteriori.

3. Confirmantes supradicta cum priora sponsalia posterioribus etiam iuratis secundum iura, & Doctores praefertantur, & qui prius locavit operas alicuius, praefertur locanti posteriori in operis *ff. locati*; atque idem est de eument prius, quando posteriori non est facta traditio, ut supra dicimus, & sic de alijs propter hanc tertiam rationem, haec opinio mihi videtur valde probabilis, non minus quam sequens, quae ratio confirmari potest, quia quando prius debitum contrahitur, debitor est magis solvendo, quam postea, quando noua debita accedunt. Unde rationi consonum est, ut prius creditor non fraudetur propter debita posteriora.

4. Et ideo hanc opinionem praeter Doctores citatos tenet etiam Emanuel Sa *ver. Restitutio n. 61.*

5. Sed contrariam sententiam docet Stephanus Fagundez in *Discologum, tomo primo libro septimo, ca-*

pite 34. numero 2. qui citat Lessium, Molinam, Valquez, & Valderum, quibus ego addo Baurnium *parte tertia, libro quarto, capite 36. questione quinta.* Reginaldum *tomo 1. libro 10. numero 248.* Bannez, & Aragonium in 2. 2. *questione 62. artic. 8.* Petrum Nauarra *de restitut. libro quarto, capite vltimo, dubio quinto.* Galparum Hurtadum *de Iustit. disput. 7. difficult. 7.* Layman *libro 3. tractatu 2. capite 11.* Nauarra *cap. 18. num. 53.* qui testatur de quotidiana praxi. Et probatur haec opinio, quia huiusmodi praefertentia non datur; nec colligitur ex iure positio Canonico vel ciuili: Nam regula citata solum applicatur debitis realibus, seu habentibus hypothecam, non autem debitis personalibus, qui non habent aliquam hypothecam, & id satis colligitur ex multis iuribus *cap. Qui priores in pignore, l. privilegia ff. de privileg. credit.* Nec sumitur ex iure naturali, si enim esset de iure naturali, non negaretur in iure positio; sed supponeretur, quia leges & iura positua ciuilia & canonica supponunt ius naturale, & non negant illud, alioquin iniusta essent.

6. Secundo, quia ex praecisa antiquitate non sequitur maior iniuria, nec maius damnus absolute loquendo, quia debitum posteriori potest esse longe maius, ac proinde maius incommodum patietur creditor eo breuiori tempore, quam creditor antiquior, ut patet. Accedit, quod ex eo quod creditor prior patietur damnus ex maiori duratione grauius, & grauius, quam creditor posterior; inde solum inferitur, quod damna emergentia, si dentur, debeant prius restitui antiquiori creditori, non tamen sequitur ius praedationis, & praefertentiae in solutione debiti, seu capitalis, nec etiam debitor fit impotentior, quando debita contracta fuerunt, vel ex mutuo, vel ex empto, vel ex permutato, nec praesumendum est posteriora debita facta fuisse in fraudem priorum creditorum, dum id non constat, & euidenter probatur.

7. Itaque secundum hanc sententiam dicendum est omnes creditores personales, seu chirographarios aequales ius habere ad bona debitoris, etiam si alij sint priores tempore, & alij posteriores: ac proinde bona debitoris esse eis pro rata diuidenda, ita ut qualis fuerit proportio debiti ad debitum, quoad quantitatem, talis sit proportio eius quod vnusquisque accipit, ad id quod alij accipiunt.

8. Quid ego sentio dicam breuiter. Sciant igitur Confessarij, & poenitentes in foro conscientiae vtramque sententiam esse satis probabilem, & tutam in praxi, & ideo securè, cui voluerint possunt adherere, & ita tenet Dicastillus *de Iustit. libro secundo, tractatu secundo, disputatione undecima, dubio quinto, num. 67.* Dixi in foro conscientiae, nam obseruat Dicastillus in foro exteriori Iudices priorem sententiam sapius amplecti, & quidem temporis praerogatiua caeteris paribus, non videtur contemenda; sed ut verum fatear, ego neque Iudici in foro exteriori hoc onus imponerem, nam opinio negatiua ut bene obseruat Hurtadus, *loco citato*, fundatur in *Lege privilegia ff. de privilegijs credit.* & ratione constat, quia debitum antiquius, nullo iure positio praefertur, quia nullum pro eo extat, nec iure naturali; quia debitum minus antiquum, non est minus quasi intensiue, nec est minus strictè debitum ex iustitia quam antiquius. Praedicta autem regula, quae tantum est iuris positui & non naturalis, tantum traditur pro debitis realibus, seu hypothecarijs, non pro personalibus, ut in dicta lege indicatur.

9. Quoad secundum dubium, videlicet an caeteris paribus creditor pauperior sit preferendus pauperi? Respondeo affirmatiuam sententiam docere D. Thomam *Opusc. 73. cap. 19.* Rebellium *lib. 2. quest. 19. num. 13.* Sa *verb. restit. num. 62.* Valent. *tom. 3. disput. 5. quest. 6. punct. 11.* Medina *de restit. quest. 2. dub. 1.* & alij asserentes

asserentes prius esse soluendum creditori pauperi, quam non pauperi, & inter pauperes pauperiori. Probat hanc opinio à Dno Thoma, quia magis laesus est ablacione suorum, & magis indiget: Medina vero probat, quia restitutio ordinatur ad vitandum damnum proximo illarum, sed multo magis damnum euenit posteriori, quando est pauper, si debitum ei non solvatur, quam priori non pauperi; ergo, &c. Secundò quia prius recedendum est à maiori iniuria. Et hanc sententiam probabilem putat Lessius lib. 2. cap. 15. dub. 7. & Malderus tr. 4. cap. 6. dub. 8.

10. Sed ipsi merito negatiuam sententiam tenent, cui ego adhaereo, & illam etiam docet Gaspar Hurtadus de iust. disp. 7. difficult. 5. Fagundes in Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 34. num. 5. Valquez opusc. de rest. c. 1. dub. 3. num. 39. Bannius 10. 3. lib. 4. c. 36. q. 4. Turrianus in 2. 2. disp. 19. decal. 3. Dicastillus de iust. lib. 2. tr. 2. disp. 11. dub. 6. n. 68. asserentes non esse ordinem aliquem praerelationis inter debita non pauperi, & debita pauperi, & inter debita pauperi, & debita pauperiori, sed eis omnibus soluenda esse debita, seruata proportione geometrica, & merito, quia nullo iure praerelatus est creditor pauper non pauperi, nec pauperior pauperi, non iure positio, quia nullum tale extat, nec iure naturali iustitiae, quia dicta paupertas non sufficit ut praerelatio sit debita, quia si sufficeret, maxime ratione misericordiae; ratione autem huius nequit esse debita, quia ut supponimus, tunc non obligat misericordia, nec est debita ratione iustitiae, quia ex iustitia non est minus debita solutio diuiti, quam pauperi, nec est minus debita pauperi, quam pauperiori, nec in retentione debiti pauperi fit maior iniuria, quam in retentione debiti diuiti, nec in retentione debiti pauperiori fit ma-

ior, quam in retentione debiti minus pauperi, ut patet, & quamuis aliquando omisso solutione debiti pauperi, aut pauperiori sit causa cessacionis alicuius lucri, aut passionis alicuius damni, ratione cuius potest esse maior iniuria in retentione eiusdem quantitatatis debita pauperi, aut pauperiori, haec tamen maior iniuria non sufficit ad praerelationem, sed tantum ut pro rata attendendo ad lucrum cessans, & ad damnum emergens fiat maior solutio pauperi, aut pauperiori, sicut etiam debet fieri maior creditori cui debentur centum, quam creditori cui debentur quinquaginta.

11. Itaque sententiam negatiuam horum Doctorum, sequendo, duo assero: Primum est, si creditor pauper existat in extrema necessitate, vel quasi extrema, ratione illius praerelatum esse, quia in eo casu charitas obligat debitorem ad consulendum pauperi ex proprio, quanto ergo magis obligabit eum ad consentiendum, ut debitum pauperis, praeretur suo in solutione.

12. Secundum est, sublato eo casu praedicta extrema, vel quasi extrema necessitatis, pauperem ratione paupertatis non esse praerelatum; fundamentum est, quia non praeretur iure positio ut patet, nulli enim in iure reperitur talis praerelatio. Non iure naturali, ex eo enim quod pauper sit, solum ei de iure naturali debetur eleemosyna ex charitate, quando fieri potest sine iniuria tertij; sed in necessitatibus ordinariis, & communitatibus, si praeretur, fieret iniuria aliis creditoribus; ergo non est praerelatum; tandem quia necessitati ordinariae satis consulitur dando ei partem debiti pro rata, sicut datur aliis, & quia ex maiori damno non sequitur praerelatio, sed ad summum quod ceteris paribus detur ei maior quantitas; & petitio illa implicita, & tacita solum obligat ex charitate.

In indice primo huius Tom. 6. lege Apendicem ad hunc Tract. 3. ubi reperies alias plures Diffic. missus, & dispersus, per alios Tom. Tract. & Resol. quae simul pertinent ad hunc Tract. 3. de Contractibus & Cambiis.

TRATATVS QVARTVS DE LVDO,

ET

SPONSIONIBVS

Et de aliquibus restitutionibus pro ipsis, arque de voto & iuramento non ludendi, & de eorum Absolutione, Dispensatione, & Relaxatione agitur.

RESOLVTIO PRIMA.

An Principes possint concedere licentiam, ut aliquis domum exponat ludo?
Et an habentes domos expositas ludo non solum peccent mortaliter, sed etiam teneantur restituere, si principales iutores tenentur restituere, & non restituant?
Et an ludus alearum & taxillorum sit prohibitus iure naturali?
Et an leges ciuiles prohibentes ludos taxellorum, & alearum sint contraria consuetudine abrogata: Ex part. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 65.

VPONO contra Scacc. tractat. de com. merc. §. 1. quast. 1. num. 104. ludum alearum, & taxillorum de iure natura. non esse pro-

hibitum est enim res indifferens, neque per se destituta ad vium prauae actionis. Ita Molina de iust. tr. 2. disp. 5. 10. & Stephanus Costa tr. de ludis, art. 4. n. 5. & alij.

2. Suppono secundò, contra Comitolum lib. 3. Resolut. moral. quast. 10. leges ciuiles prohibentes ludum taxillorum, & alearum esse consuetudine abrogatas. Ita Regius in suis resolutionibus casus 23. num. 2. Homobonus in exam. Eccles. part. 2. tr. 1. cap. 24. quast. 23. Salas tract. de ludo, dub. 3. n. 5. Lessius lib. 2. cap. 26. dub. 1. & alij. Vnde ita ludentes, ex vi supradictarum, seclusis aliis circumstantiis, puto neque peccare venialiter, ut docet Filliucius tom. 2. tr. 37. c. 4. num. 58. & alij penes ipsum.

3. His ita constitutis quaeritur, an habentes expo-

7. per totam dem in §. vii. sup. hoc ibi.